

İlgili Kanun / Madde
7036 S. TK/3

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2025/1242
Karar No. 2025/5080
Tarihi: 16.06.2025

- ARABULUCULUK SON TUTANAĞI
- ARABULUCULUK SON TUTANAĞININ DÜZENLENDİĞİ TARİH; SON TUTANAKTAKİ TÜM İMZALARIN TAMAMLANDIĞI VEYA TAMAMLANMIŞ SAYILDIĞI TARİH OLDUĞU
- DAVA AÇMA SÜRESİNİN SON TUTANAĞIN TAMAMLANDIĞI TARİHTEN BAŞLYACAĞI

ÖZETİ: Görüldüğü üzere arabuluculuk faaliyetine başvurulması gerektiği belirtilen durumlarda dava açabilme şartı, arabuluculuk son tutanağının düzenlenmiş olmasına bağlanmıştır. Arabuluculuk son tutanağı, kısaca "arabuluculuk faaliyetinin ne şekilde sona erdiğini belgeleyen bir tutanak" olarak tanımlanabilir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 21.03.2022 tarihli ve 2022/3222 Esas, 2022/3813 Karar sayılı kararı).

Arabuluculuk görüşmeleri sonunda yapılacak işlemler, 7036 sayılı Kanun'un 3/21 hükmü atfıyla uygulanan 6325 sayılı Kanun'un 17/2 ve 17/3 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre "Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşmış oldukları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arabulucu tarafından imzalanır. Arabuluculuk faaliyeti

sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar ve taraflar hazır değilse her türlü iletişim vasıtasını kullanarak hazır bulunmayan tarafları bilgilendirir."

Şu hâlde arabuluculuk müzakeresi telekonferansla yapılmış ve taraf, kanuni temsilci veya avukatları katılmış ise kural olan, 6325 sayılı Kanun'un 17. maddesine göre son tutanağın bu kişiler tarafından imzalanmasıdır. Bu nedenle öncelikle telekonferans ile müzakereye katılan tarafa imza hakkı tanınması gerektiği açıktır. Ancak belirtilen yasal düzenlemeler çerçevesinde taraf, kanuni temsilci veya avukatları son tutanağı imzalamaz ise sebebi belirtilerek tutanağın arabulucu tarafından imzalanması mümkündür.

7036 sayılı Kanun'un 3/2 hükmünde ise son tutanağın aslının veya onaylı bir örneğinin dava dilekçesine eklenmesi gerektiği; aksi hâlde verilen bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulmazsa davanın usulden reddedileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla dava açıldığında davacının elinde son tutanağın aslının ya da onaylı örneğinin bulunması zorunludur.

Yapılan açıklamalara göre uyuşmazlığın giderilmesi istemi değerlendirildiğinde; anlaşamamaya ilişkin son görüşmenin yapılp tutanağın arabulucu tarafından düzenlendiği tarihin, son tutanağın düzenlendiği tarih olarak kabul edilmesi; arabuluculuk son tutanağının aslı veya arabulucu tarafından onaylanmış bir sureti elinde olmayan davacı bakımından hak arama hürriyetinin ihlaline, mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasına ve hak kaybına neden olacaktır. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığının Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Kitapçığında da "arbuluculuk sürecinin tüm imzaların tamamlanması ile sona ereceği" ve dava açma süresinin "son tutanaktaki son imzanın tamamlanması ile başlayacağı" belirtilmektedir

Hâl böyle olunca, arabuluculuk son tutanağının düzenlendiği tarih; son tutanaktaki tüm imzaların tamamlandığı veya tamamlanmış sayıldığı tarihtir.

I. BAŞVURU

Başvurucu vekili dilekçesinde; kesinleşen Bölge Adliye Mahkemesi kararları arasında telekonferans yöntemiyle gerçekleştirilen arabuluculuk sürecinde son tutanak tarihinin; imzaların tamamlandığı tarih mi yoksa anlaşmama hususunda mutabık kalınan tarihin mi olması gerektiği konusunda uyuşmazlık bulunduğunu belirterek uyuşmazlığın giderilmesini talep etmiştir.

II. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HUKUK DAİRELERİ BAŞKANLAR KURULU KARARI

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunun 23.12.2024 tarihli ve 2024/20 Esas, 2024/20 Karar sayılı kararı ile; uyuşmazlığın giderilmesi talebinin kabulü ile Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 13.10.2022 tarihli ve 2022/3109 Esas, 2022/3386 Karar sayılı kesin kararı ile 29. Hukuk Dairesinin 30.10.2024 tarihli ve 2024/821 Esas, 2024/597 Karar sayılı kesin kararı benzer konuya ilişkin olduğu hâlde aralarında uyuşmazlık bulunduğu gerekçesiyle bu uyuşmazlığın giderilmesi için 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un (5235 sayılı Kanun) 35/3 hükmü uyarınca Yargıtay 9. Hukuk Dairesine başvurulmasına ve uyuşmazlığın 8. Hukuk Dairesinin kararı doğrultusunda giderilmesi yönünde görüş bildirilmesine karar verilmiştir.

III. UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KARARLAR

A. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 13.10.2022 Tarihli ve 2022/3109 Esas, 2022/3386 Karar Sayılı Kararı

Bölge Adliye Mahkemesi'nin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; arabuluculuk son tutanak tarihi 19.07.2019 olarak gösterilmiş ise de, tutanağın davalı vekilince 26.08.2019 tarihinde imzalandığı ve arabuluculuk sürecinin bu tarihte tamamlandığı, dava tarihi 09.09.2019 olduğundan davanın süresinde açıldığı, ispat yükü üzerinde olan davalının davacının istifa ettiğini veya haklı ya da geçerli nedene dayanarak iş sözleşmesinin feshedildiğini ispatlayamadığı gerekçesiyle davalı tarafın istinaf başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 353/1-b(1) hükmü gereğince kesin olarak esastan reddine karar verilmiştir.

B. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 29. Hukuk Dairesinin 30.10.2024 Tarihli ve 2024/821 Esas, 2024/597 Karar Sayılı Kararı

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacının iş sözleşmesinin 08.02.2022 tarihinde feshedildiği ve aynı gün imza karşılığında davacıya tebliğ edildiği, davacının fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmak zorunda olduğu,

davacının da yasal süresi içinde olmak üzere 22.02.2022 tarihinde arabulucuya başvurduğu, arabuluculuk sürecinin anlaşamama ile sonuçlandığı ve 16.03.2022 tarihli arabuluculuk son tutanağının düzenlendiği, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açabileceği, ancak dava 31.03.2022 tarihinde açılmış olmakla Mahkemece davanın süresinde açılmadığının kabulü ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken işin esasına girilerek davanın reddine karar verilmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kısmen kabulü ile İlk Derece Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun'un 353/1-b(2) hükmü gereğince kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir.

IV. GEREKÇE

Uyuşmazlık; telekonferans yöntemiyle gerçekleştirilen arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesinde dava açmak için öngörülen iki haftalık sürenin başlayacağı son tutanağın düzenlendiği tarihin belirlenmesine ilişkindir.

1. Uyuşmazlığın esasına yönelik değerlendirmeden önce, Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunun 5235 sayılı Kanun'un 35. maddesine dayanan taleplerle ilgili olarak dosyanın ilgili daireye gönderilmesine karar verdiği sırada, uyuşmazlığın hangi daire görüşü doğrultusunda veya ne şekilde giderilmesi gerektiğine yönelik görüş bildirip bildiremeyeceği ele alınmalıdır. İlgili hükümde, uyuşmazlığın giderilmesinin gerekçeli olarak istenmesi üzerine bölge adliye mahkemesi başkanlar kurulunun kendi aralarında toplanacakları ve kendi görüşlerini de ekleyerek Yargıtaydan bu konuda bir karar verilmesini isteyecekleri düzenlenmiştir. Kanun'daki "kendi görüşleri" ifadesinden anlaşılması gereken husus, başkanlar kurulunun bölge adliye mahkemesi kararları arasında uyuşmazlık bulunup bulunmadığı yönündeki görüşüdür. Uyuşmazlığın giderilmesinin gerekip gerekmediği veya hangi daire kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği yönündeki karar, Yargıtay ilgili hukuk dairesince verilir. Keza ilgili daire uyuşmazlığı mutlaka uyuşmazlık konusu daire kararları çerçevesinde ele alıp gidermek zorunda değildir. Gerektiği takdirde uyuşmazlığın, bölge adliye mahkemesi kararlarında belirtilen gerekçelerden farklı gerekçe ile de giderebilir. Başkanlar kurulunun uyuşmazlığın hangi bölge adliye mahkemesinin kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği konusunda bir görüş ortaya koyması, ilgili yasal düzenlemeye aykırı olduğu gibi yargısal bir faaliyette bulunulması anlamına geleceğinden yerinde de değildir. Somut olayda Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunca daire kararları arasında uyuşmazlık bulunup bulunmadığının belirlenmesi ile yetinilmesi gerekirken, uyuşmazlığın hangi daire görüşü doğrultusunda giderilmesi gerektiğinin belirtilmesi isabetsiz olup eleştirilmiştir.

2. Bölge Adliye Mahkemeleri kararlarına konu somut olaylarda, telekonferans yöntemi ile gerçekleştirilmiş olan arabuluculuk faaliyetleri sonucunda,

tarafların anlaşamaması üzerine düzenlenen arabuluculuk son tutanaklarının düzenlendiği tarih uyuşmazlık konusudur.

Bilindiği üzere Ülkemizde bireysel hukuk uyuşmazlıklarında alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuk, ilk defa 07.06.2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (6325 sayılı Kanun) ile kabul edilmiştir. Daha sonra başta 12.10.2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu (7036 sayılı Kanun) olmak üzere bazı kanunlarla dava şartı arabuluculuk ihdas edilmiştir.

6325 sayılı Kanun'un 2. maddesine göre arabuluculuk; sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak aracılığıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyari olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

6325 sayılı Kanun'un 8. maddesi gereği “Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir ve iletişim kurabilir.” Aynı Kanun'un 15. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkralarına göre “Arabulucu, seçildikten sonra tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder. Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu, uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.” Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) 10/1 hükmüne göre ise “Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir. Bu amaçla her türlü iletişim aracını kullanabilir.”

Sözü edilen yasal düzenlemelere göre arabuluculuk görüşmelerinin telekonferans ya da çeşitli görüntülü görüşme araçları ile gerçekleştirilebilmesi mümkündür. Dairemizce de telekonferansla gerçekleştirilen arabuluculuk görüşmelerine değer verilmektedir (Örneğin; Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 23.01.2025, 2024/13420 Esas, 2025/985 Karar sayılı; 11.12.2024, 2024/11418 Esas, 2024/15980 Karar sayılı; 15.10.2024, 2024/8908 Esas, 2024/13583 Karar sayılı kararları).

Uygulamada da arabuluculuk görüşmeleri telekonferans yöntemi ile yapılabilmekte, bu hâlde arabuluculuk görüşmesine bir tarafın katıldığı durumda, arabulucu ve katılan taraf ilk tutanak ve son tutanağı ıslak imza ile düzenlemekte, telekonferans ile katılım sağlayan tarafa da düzenlenen tutanaklar ıslak imza alınması için kargo, posta vb. yollarla gönderilmekte, eksik olan imzanın tamamlanmasından sonra son tutanak arabulucuya tekrar gönderilmektedir. Ayrıca arabulucu tarafından e-posta ile gönderilen tutanaklara vekiller tarafından e-imza ile imzalama işlemi de gerçekleştirilebilmektedir. E-imza ile imzalanan tutanaklar, ıslak imza ile imzalanan tutanaklar ile hukuki anlamda aynı nitelikte sayılmakta ve

arabulucu tarafından görüşmenin tamamlandığını belirtir şekilde sisteme yüklenebilmektedir.

Diğer yandan 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3/11 hükmünde arabulucunun taraflara ulaşılabilmesi, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması yahut yapılan görüşmeler sonucunda anlaşmaya varılması veya varılamaması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdireceği ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhâl arabuluculuk bürosuna bildireceği düzenlenmiştir.

7036 sayılı Kanun'un 3/1 hükmüne göre kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Maddeye eklenen cümle uyarınca aynı durum bu alacak ve tazminatla ilgili itirazın iptali, menfi tespit ve istirdat davaları hakkında da geçerlidir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20/1 hükmünde ise arabuluculuk faaliyetinin anlaşmama ile sona ermesinden sonra yani son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren iki hafta içerisinde işe iade davası açılmak zorunda olduğu belirtilmiştir.

7036 sayılı Kanun'un 3/2 ve 6325 sayılı Kanun'un 18/A-2 hükümlerine göre "Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir."

Görüldüğü üzere arabuluculuk faaliyetine başvurulması gerektiği belirtilen durumlarda dava açabilme şartı, arabuluculuk son tutanağının düzenlenmiş olmasına bağlanmıştır. Arabuluculuk son tutanağı, kısaca "arabuluculuk faaliyetinin ne şekilde sona erdiğini belgeleyen bir tutanak" olarak tanımlanabilir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 21.03.2022 tarihli ve 2022/3222 Esas, 2022/3813 Karar sayılı kararı).

Arabuluculuk görüşmeleri sonunda yapılacak işlemler, 7036 sayılı Kanun'un 3/21 hükmü atfıyla uygulanan 6325 sayılı Kanun'un 17/2 ve 17/3 hükümlerinde düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre "Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşabildikleri, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arabulucu tarafından imzalanır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları

yapar ve taraflar hazır değilse her türlü iletişim vasıtasını kullanarak hazır bulunmayan tarafları bilgilendirir."

Şu hâlde arabuluculuk müzakeresi telekonferansla yapılmış ve taraf, kanuni temsilci veya avukatları katılmış ise kural olan, 6325 sayılı Kanun'un 17. maddesine göre son tutanağın bu kişiler tarafından imzalanmasıdır. Bu nedenle öncelikle telekonferans ile müzakereye katılan tarafa imza hakkı tanınması gerektiği açıktır. Ancak belirtilen yasal düzenlemeler çerçevesinde taraf, kanuni temsilci veya avukatları son tutanağı imzalamaz ise sebebi belirtilerek tutanağın arabulucu tarafından imzalanması mümkündür.

7036 sayılı Kanun'un 3/2 hükmünde ise son tutanağın aslının veya onaylı bir örneğinin dava dilekçesine eklenmesi gerektiği; aksi hâlde verilen bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulmazsa davanın usulden reddedileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla dava açıldığında davacının elinde son tutanağın aslının ya da onaylı örneğinin bulunması zorunludur.

Yapılan açıklamalara göre uyuşmazlığın giderilmesi istemi değerlendirildiğinde; anlaşamamaya ilişkin son görüşmenin yapıp tutanağın arabulucu tarafından düzenlendiği tarihin, son tutanağın düzenlendiği tarih olarak kabul edilmesi; arabuluculuk son tutanağının aslı veya arabulucu tarafından onaylanmış bir sureti elinde olmayan davacı bakımından hak arama hürriyetinin ihlaline, mahkemeye erişim hakkının kısıtlanmasına ve hak kaybına neden olacaktır. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığının Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Kitapçığında da "arabuluculuk sürecinin tüm imzaların tamamlanması ile sona ereceği" ve dava açma süresinin "son tutanaktaki son imzanın tamamlanması ile başlayacağı" belirtilmektedir

Hâl böyle olunca, arabuluculuk son tutanağının düzenlendiği tarih; son tutanaktaki tüm imzaların tamamlandığı veya tamamlanmış sayıldığı tarihtir.

Belirtilen nedenlerle uyuşmazlığın aynı yöndeki Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 13.10.2022 tarihli ve 2022/3109 Esas, 2022/3386 Kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

V. KARAR

1. Uyuşmazlığın; telekonferans yöntemiyle gerçekleştirilen arabuluculuk sürecinde son tutanak tarihinin, imzaların tamamlandığı tarih olduğuna dair Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 13.10.2022 tarihli ve 2022/3109 Esas, 2022/3386 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine,

2. Dosyanın Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kuruluna gönderilmesine,

3. Karardan bir örneğin Bölge Adliye Mahkemelerinin hukuk dairelerine bildirilmesi için Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğine gönderilmesine, 16.06.2025 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.